

2. Defoe D. Roxana. – New York, New American Library, 1979. – 296 p.
3. Fielding H. Tom Jones. - New York, New American Library, 1963. – 862 p.
4. Jonson B. Volpone // Four English Comedies. – Ed. by J.M. Morrell. - C. Nicholls and Company LTD, Great Britain, 1978. – P. 11 – 129.
5. Scott W. Ivanhoe. - New York, New American Library, 1962. – 512 p.
6. Sheridan R.B. The School of Scandal. – Moscow, Foreign Language Publishing House, 1949. – 92 p.

Одержано редакцією 16.10.2008

Прийнято до друку 17.11.2008

УДК 811.111'37

О.І. Голубнича, О.М. Воропай

ВИСЛОВЛЮВАННЯ ВИБАЧЕННЯ І КОМУНІКАТИВНА СИТУАЦІЯ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

У статті запропоновано аналіз комунікативної ситуації, в якій формується та функціонує висловлювання вибачення. Для її моделювання ми скористалися концептуальною моделлю комунікативної ситуації, що дозволило детально розглянути всі її компоненти та з'ясувати, які з них обумовлюють появу висловлювання вибачення, а які впливають на їх форму.

Ключові слова: висловлювання, комунікативна ситуація, концептуальна модель.

В статье анализируется коммуникативная ситуация, в которой формируется и функционирует высказывание извинения. Для ее моделирования мы использовали концептуальную модель коммуникативной ситуации, что позволило детально рассмотреть все ее компоненты и выяснить, какие из них обуславливают возникновение высказываний извинения, а какие влияют на их форму.

Ключевые слова: высказывание, коммуникативная ситуация, концептуальная модель.

This article focuses on the analysis of communicative situation identified by the utterance of apology. To model it the conceptual network was used. This conceptual network helped distinguish constituents of the communicative situation under study and determine those that “provoke” the utterance of apology and those that effect its form.

Key words: utterance, communicative situation, conceptual network.

Сучасна наука ставить у центр дослідження людину. Проявом антропоцентризму у лінгвістиці є вивчення ролі суб'єкта мовлення у комунікативній ситуації. При цьому береться до уваги весь комунікативний процес: досліджуються його одиниці та їх ознаки, характеристики учасників спілкування, а також мовні та немовні засоби, які суб'єкт мовлення використовує для досягнення своєї комунікативної мети. Проте сам механізм мовленнєвого впливу і шляхи його досягнення як за допомогою вербальних, так і невербальних засобів потребують подальшого дослідження.

Метою цієї статті є аналіз основних компонентів комунікативної ситуації, в якій виникає та функціонує висловлювання вибачення. Наукова новизна роботи полягає у залученні фреймового аналізу при визначенні особливостей такої комунікативної ситуації. Матеріалом нашого дослідження слугували 140 фрагментів тексту, що містять висловлювання вибачення. Відбір прикладів проводився методом суцільної вибірки з художніх творів сучасних американських та англійських авторів, загальним обсягом 2050 сторінок.

Той факт, що термін 'висловлювання' входить до поняттєвого апарату цілої низки дисциплін – психолінгвістики, прагмалінгвістики, математичної логіки тощо – обумовлює наявність його різного трактування у лінгвістичній літературі. Кожна з галузей науки, визначаючи свій аспект дослідження, виходить зі своєї специфіки, що не може не вплинути на власне лінгвістичну інтерпретацію цього поняття. У нашій статті під висловлюванням розуміємо мінімальну одиницю мовленнєвої комунікації, межі якої визначаються зміною мовленнєвих суб'єктів. Мовець завершує своє висловлювання для того, щоб передати слово співрозмовнику або надати місце його активному розумінню у відповідь [1, с. 263], тобто у повсякденному спілкуванні висловлювання постає як репліка діалогу. За обсягом воно може дорівнювати реченню або бути меншим чи більшим за нього. Форма та зміст висловлювання мовця залежать від попереднього висловлювання або дії співрозмовника і, у свою чергу, обумовлюють подальше висловлювання або дію партнера по комунікації.

Висловлювання існує і вивчається лише у конкретній комунікативній ситуації, компонентами якої, окрім самого висловлювання, традиційно вважаються мовець і адресат з їх характеристиками та обставини спілкування (офіційні чи неофіційні). За соціокультурною ознакою спостерігається значна диференціація структури, стилю та використання мовних засобів при формуванні висловлювання в залежності від співвідношення соціальних ролей комунікантів, які, поряд із психологічними особливостями партнерів по спілкуванню (як постійними – темперамент, риси характеру, так і змінними – настрій, емоції тощо), відіграють важливу роль при формуванні висловлювання [6, с. 161].

Соціальні ролі поділяються на постійні (довготривалі) та змінні (ситуативні). Постійні, у свою чергу, поділяються на статусні (даються від народження як приналежність до класу, статі, віросповідання, етносу тощо) та позиційні (відповідають соціальній функції людини, тобто її місцю у суспільстві) [2, с. 137]. Змінні (ситуативні) ролі є більш варіативними, вони властиві конкретній комунікативній ситуації. Соціальні ролі співрозмовників є комунікативним чинником, який визначає комунікативні права й обов'язки учасника мовленнєвої взаємодії [9, с. 41–42]. Врахування цього чинника сприяє успішності спілкування і досягненню мовцем своєї комунікативної мети. На вибір мовних засобів впливає також ступінь знайомства співрозмовників, співвідношення їх соціальних статусів, рівень освіти, рід заняття, вік і стать.

У теорії мовленнєвих актів вирізняють і такі компоненти комунікативної ситуації, як комунікативна мета (вплив на адресата у потрібному для мовця напрямі) і результат мовлення (зміни у поведінці, емоційному стані чи поглядах адресата, які спричиняє мовець своїм висловлюванням) [8, с. 88; 10, с. 139–140]. При аналізі комунікативного процесу саме вони трактуються як межі мінімального цілісного відрізка цього процесу – акту комунікації [3, с. 42].

Комунікативна ситуація є динамічною системою взаємодіючих чинників об'єктивного і суб'єктивного плану, що обумовлюють участь людини у спілкуванні та визначають її мовленнєву поведінку. З одного боку, ситуація – це сукупність об'єктивно існуючих часових, просторових та предметних умов, з іншого – відображення цих реальних умов у свідомості людини [5, с. 8]. Ці дві сторони, що перебувають у тісній взаємодії, необхідно враховувати при визначенні ролі ситуації у формуванні та функціонуванні висловлювання.

Висловлювання вибачення ми визначили, виходячи із значення лексичних одиниць 'вибачатись', 'вибачення' які застосовує мовець з метою просити пробачення, усвідомлюючи провину [7, с. 429]. В англійській мові відповідне значення передає дієслово: *to apologize* – "*to say you are sorry for something that has upset or inconvenienced somebody else*" та іменник *apology* – "*a written or spoken statement expressing remorse for something*" [11]. Приклад висловлювання вибачення: *'By the way, sir, what's the password this time?' asked Charlie. 'Oh, sorry, quite forgot. Little Red Riding Hood,' said the lieutenant (J. Archer, As the Crow Flies, 70).*

Для моделювання комунікативної ситуації вибачення з метою більш детального та впорядкованого вивчення усіх її компонентів ми скористалися концептуальною моделлю. Концептуальна модель побудована шляхом інтеграції пропозицій, що належать до різних типів базових фреймів і складається з абстрактних концептів, представлених

вузлами/слотами і відношеннями між ними. Такі абстрактні концепти специфікуються у значеннях різних мовних одиниць [4, с. 18].

Концептуальна модель, що представляє комунікативну ситуацію вибачення, складається з таких основних слотів як мовець, адресат і повідомлення (див. Рис.1). Мовець надсилає повідомлення адресатові. Оскільки основним засобом комунікації є мова, повідомлення, передане засобами мови, представлене вербальним висловлюванням. Воно може супроводжуватись невербальними засобами комунікації.

Мовець, як і адресат, має низку характеристик, які впливають не на появу висловлювання вибачення, а на його форму: лексичне наповнення, інтонаційне та синтаксичне оформлення. Ці характеристики є однаковими як для мовця, так і для адресата, і включають такі параметри, як вік комунікантів, їх соціальний статус, стать, рівень освіти, рід занять тощо. Інша група характеристик мовця та адресата, навпаки, впливає на саму появу висловлювання вибачення і є обов'язковою для виникнення комунікативної ситуації вибачення. Вони є різними для мовця і адресата. Мовець має відчувати провину за свій вчинок й оцінювати його як негативний або усвідомлювати, що він образив адресата і має перепросити. Іншими словами, комунікативна ситуація вибачення виникає як результат попередніх дій мовця, образливих для адресата. З боку адресата мовець передбачає наявність почуття несправедливості й образи на нього. Формуючи висловлювання вибачення, мовець переслідує певну комунікативну мету – попросити пробачення, щоб спокутувати провину перед адресатом, налагодити з ним контакт і відновити стосунки. Висловлювання вибачення є безумовно адресованими, оскільки майбутнє мовця значною мірою залежить від рішення адресата, який може як вибачити, так і не вибачити мовця, хоча, зазвичай, очікує його вибачення.

Існують різні причини формування висловлювання вибачення. Розглянемо їх більш докладно.

Мовець може негативно оцінювати свої дії і щиро намагається спокутувати провину. Наприклад, у наступній мовленнєвій ситуації Габрієлла відчула себе винною, нагадавши пастору про трагічну загибель його брата. Їй дуже шкода, що вона засмутила співрозмовника, і тому вона перепрошує: *'He had been a nine-year-old kid? Just a little boy,' Gabriella realized, but to his little brother, Joe, he had been, and still was, a hero. 'I'm sorry, Joe,' – she said and meant it from the bottom of her heart (D. Steel, The Long Road Home, 157).*

У таких випадках мовець, перепрошуючи, пояснює причину свого вчинку. На його думку, пояснення обставин, за яких він припустився помилки, зменшують міру його провини. У наступному фрагменті дівчина просить пробачення за те, що не написала листа одразу і пояснює це своєю зайнятістю: *'Dear Sergeant X. I hope you will forgive me for having taken 38 days to begin our correspondence, but I have been extremely busy' (J. D. Salinger, Nine Stories, 120).*

Зустрічаються також мовленнєві ситуації, в яких мовець не відчуває своєї провини в тому, що сталося, він вибачається лише тому, що цього вимагають правила спілкування. Висловлювання, що виникають у подібній ситуації, відносять до етикетних. Наприклад, у наступній комунікативній ситуації дівчина не знала, що система подарунків при здійсненні покупки діяла лише для постійних клієнтів. Повідомляючи їй про це, продавець просить пробачення, але не через те, що відчуває провину: використовуючи етикетну форму вибачення, він просто прагне бути ввічливим: *'But don't I get a Cox's orange thrown in, like all the other girls?' 'No, sorry, madam, such privileges only for our regular customers' (J. Archer, As the Crow Flies, 147)*

Існують також висловлювання вибачення, причиною виникнення яких було не відчуття провини, а страх перед покаранням. Наприклад, дитина, не розуміючи, чому на неї накричала мати, просить вибачення у неї лише для того, щоб уникнути побиття: *'Answer me!' the voice sawed into the darkness and Gabriella was afraid of her mother would approach her and deliver her message even more succinctly. 'I'm sorry, Mommy!' she whispered curled up in her bed (D. Steel, The Long Road Home, 28)*

Мовець може вибачатись за вчинки тих, хто не у змозі самі попросити пробачення. Це трапляється у таких комунікативних ситуаціях, коли винними є тварини або діти, які ще не здатні усвідомити того, що їх дії можуть комусь зашкодити. Так, наступний приклад ілюструє комунікативну ситуацію, в якій мати просить пробачення за вчинок своєї маленької доньки: *'Oh, forgive her, sir. She's always so naughty,' began Eloise grabbing Gabriella's hand (D. Steel, The Long Road Home, 21).*

Аналіз частотності причин, через які виникають висловлювання вибачення, свідчить про те, що у більшості випадків мовець, перепрошуючи, намагається спокутувати провину (38%) чи дотримується етикету (33%).

Результатом висловлювання вибачення є зміни в емоційному стані адресата або у його ставленні до мовця. Наведемо можливі результати мовленнєвого акту вибачення.

Адресат приймає вибачення мовця у таких комунікативних ситуаціях, коли він не дуже ображений і вважає провину мовця несерйозною чи ставиться до нього надто поблажливо. Так, у наступному прикладі менеджер магазину просить вибачення у власника за те, що не зміг запобігти крадіжці у магазині. Власник усвідомлює певну провину менеджера, проте ставиться до нього поблажливо і приймає його вибачення: *'Sorry, chairman,' were Jim Grey's opening words. 'It's o.k., Jim. It's not your fault,' said Charlie as he was led into the store (J. Archer, As the Crow Flies, 383).*

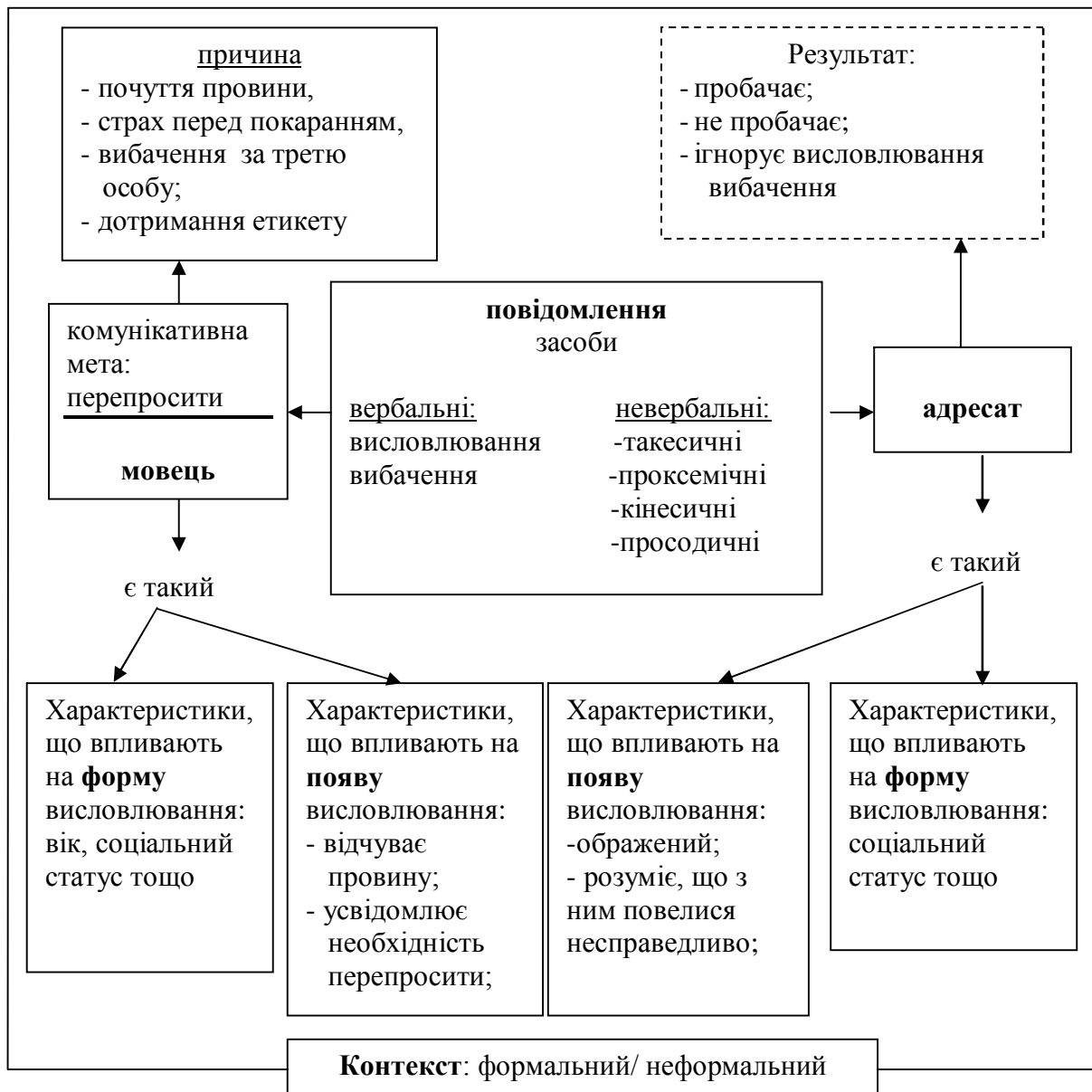
Адресат може не приймати вибачення мовця. Така реакція пояснюється тим, що адресат не бажає продовжувати з ним дружні стосунки чи намагається примусити його ще дужче переживати провину за скоєне. У наступній комунікативній ситуації дівчинка порушила наказ матері не виходити з кімнати. Вона попросила пробачення, але мати, яка ненавиділа доньку і щоразу намагалась образити її, не вибачила їй: *'What are you doing here?' she spat out the words in whispered venom. 'I told you not to leave your room.' 'I'm sorry, I just...' there was no excuse for what she had done. 'I'm not going to play games with you,' she hissed (D. Steel, The Long Road Home, 27).*

У запропонованій схемі (див. Рис.1) результат позначений пунктиром, оскільки акт „пробачання” мовця адресатом варіативний.

Взаємодія мовця й адресата відбувається у межах певного формального чи неформального контексту, представленого такими компонентами як час, місце та обставини спілкування. Ці компоненти комунікативної ситуації не впливають на саму появу висловлювання вибачення, а лише визначають його форму, тобто ті мовні і немовні засоби, які обираються мовцем при вибаченні і від яких залежить впливова сила висловлювання. Розглянемо їх більш докладно.

Аналіз фактичного матеріалу свідчить про те, що за обсягом висловлювання вибачення може збігатися з реченням або включати декілька речень, якщо мовець, відчуваючи свою провину, намагається максимально вплинути на адресата, щоб відновити дружні стосунки з ним. Наприклад: *'Oh, Gabbie, I'm so sorry... It's my fault... I never thought, but I should have...' he said (D. Steel, The Long Road Home, 194).* Частотне вживання еліптичних речень (40,7%) пояснюється тим, що висловлювання вибачення зустрічаються у діалогах, а діалогічне мовлення характеризується широким використанням неповних речень. Наприклад: *'You are fired!' said the owner of the shop. 'Sorry, Mr. Baum,' Gabriella said quietly, not arguing for her job. 'I had to do that' (D. Steel, The Long Road Home, 271).*

У висловлюваннях вибачення вживаються різні за комунікативним типом речення: розповідні, спонукальні та питальні. При цьому мовець або констатує факт своєї провини, вважаючи, що це є достатньою підставою для того, щоб адресат йому вибачив, або пояснює причини свого вчинку: *'I didn't mean to be rude about it' (D. Steel, The Long Road Home, 316)* або спонукає (прямо чи непрямо) адресата пробачити йому: *'Please, forgive me! I will never do that again,' she said D. Steel, The Long Road Home, 257), 'Will you ever forgive me for the hospital and everything that you had to see?' (D. Steel, The Long Road Home, 64).* Переважна більшість висловлювань вибачення містять розповідні речення (88,6%).



Аналіз лексичного наповнення висловлювань вибачення свідчить про те, що воно може виражатися різними лексичними одиницями із семою 'вибачатися': дієсловами *apologize*, *forgive*, *excuse*; іменниками *apology*, *pardon* та *forgiveness*; прикметником *sorry*, який вживається у функції предикатива. Найбільшою частотністю серед них вирізняється прикметник *sorry* (57%), проте він є багатозначним і може означати не лише вибачення, а й співчуття. Тому визначити його як мовний засіб вибачення можна лише у контексті конкретної комунікативної ситуації.

Проведений аналіз висловлювань вибачення засвідчив їх інтенсивність, виражену зокрема прислівниками *so*, *very*, *extremely*, емфатичним *do*, яке зазвичай підкреслює щирість мовця, та звертанням, що вважається одним із найбільш дієвих засобів впливу на адресата.

Висловлювання вибачення характеризується емотивністю, вираженою вигуками *oh*, *ah*, коли мовець не просто просить пробачення, а й виражає свої емоції – зокрема шкодує, що своїми вчинками образив адресата.

У фактичному матеріалі зафіксовані випадки вживання (2,9%) висловлювань вибачення, які були утворені без використання лексичних одиниць із семою 'вибачатися'. Значення перепрошення вони набувають у контексті комунікативної ситуації. Розглянемо конкретний приклад. Стів живе з Габрієлою в одному пансіонаті і вже досить довгий час має ключі від її кімнати. Габрієла вирішила поговорити з ним про те, що у неї постійно зникають гроші, які вона збирає для видання своєї книги. Габрієла розуміє, що ніхто, крім Стіва, не міг взяти гроші, але вона не може сказати йому про це прямо. Тому дівчина лише натякає йому про таку можливість і одразу вибачається, розуміючи, що це може його образити – адже вона хоче зберегти із ним добрі

стосунки: *'And somebody keeps taking all my money... I didn't mean to be rude about it.'* *'I forgive you,' he said walking over to kiss her (D. Steel, The Long Road Home, 316).* У наведеному прикладі адресат трактує це висловлювання як вибачення, про що свідчить його репліка у відповідь.

Майже половина проаналізованих висловлювань вибачення (47,9%) супроводжується різними невербальними засобами комунікації: фонація та кінесика у ситуації вибачення зазвичай свідчать про емоційний стан мовця на момент формування висловлювання та його щирість; проксемічні засоби, спрямовані на зменшення дистанції між співрозмовниками говорять про налаштованість мовця налагодити стосунки з адресатом; до такесики як до засобу додаткового впливу на співрозмовників вдаються при спілкуванні з близькими, знайомими людьми. Формуючи висловлювання, мовець може використовувати декілька засобів невербальної комунікації одночасно. Зазвичай, різні немовні компоненти супроводжують експресивні висловлювання і мають на меті здійснення максимально сильного впливу на адресата. Наприклад, мовець вибачається, супроводжуючи своє висловлювання кінесичними та проксемічними засобами, котрі марковані як скорочення дистанції та посмішка, тим самим надаючи вибаченню додаткової впливової сили: хлопець чекає на маленьку дівчинку, з якою заприятелював. Він хоче перепросити за те, що образив її напередодні, тому, побачивши її, він посміхається і йде назустріч. Тим самим він намагається виразити свої дружні почуття і налаштувати її на спілкування: *He was standing in a distance but when Sybil saw him it was too late to retreat. 'At last! I'm sorry, Sybil, you should understand. Things are too complicated,' he said and smiled approaching her (J. D. Salinger, Nine Stories, 20).*

Форма вибачення визначається стилем функціонування. При неофіційному спілкуванні висловлювання вибачення є емотивними, реалізованими еліптичними простими реченнями, що містять різні інтенсифікатори. У наведеному прикладі прислівники *so* та *very* збільшують впливову силу висловлювання вибачення і переконують адресата у щирості мовця: *Silas glanced down, his visage contoured in anguish. 'I am so very sorry, Father.' He seemed almost too pained to speak (D. Brown, Angels and Demons, 229).* Характерним для неформального контексту спілкування є використання зменшувальних імен та супровід висловлювання невербальними засобами комунікації, які виражають емоційний стан мовця та його ставлення до адресата.

За умов офіційного спілкування мовець звертається до адресата за рангом чи прізвищем і використовує нейтральні лексичні одиниці. Часто вживаними у таких випадках є мовленнєві кліше. Наприклад: *'Signore,' the cardinal said, looking troubled. 'The college owes you an apology for the last night. We were blinded by –' (D. Brown, Angels and Demons, 346).*

Мовець із соціальним статусом нижчим від адресата, використовує при спілкуванні повні поширені речення, мовленнєві кліше та ввічливі форми звертання. Такі висловлювання відповідають граматичній нормі мови, містять пояснення причини невідповідної поведінки мовця і виражають повагу до адресата. Наприклад: *'Yes?' as expected, it was the concierge. 'Mr. Langdon, again my apologies. I am calling to inform you that your guest is now en route to your room. I thought I should alert you' (D. Brown, The Da Vinci Code, 7).*

Висловлювання, що звернені до рівного за соціальним статусом адресата, містять еліптичні речення, засоби інтенсифікації та розмовну лексику і є зазвичай емотивними. У наведеному прикладі один із добре знайомих між собою комунікантів вибачається, що через хвилювання ненавмисно образив другого: *'I know, I know! Excuse me. Christ, I'm losing my mind' (J. D. Salinger, Nine Stories, 127).*

Мовець із високим рівнем освіти користується різноманітними за формою, структурою та лексичним наповненням висловлюваннями вибачення. Наприклад, пілот літака, людина з вищою освітою, навіть видозмінює мовленнєве кліше (*my apologies*), включаючи до його складу прикметник *humble*. Його висловлювання побудоване у ввічливій формі і містить пояснення причин поведінки: *The pilot's eyes bugled at the sight of the weapon. He walked over to Teabing and whispered, 'Sir, my humble apologies, but my diplomatic flight allowance provides only for you manservant. I cannot take your guests' (D. Brown, Angels and Demons, 213).*

І, навпаки, низький рівень освіти мовця призводить до досить бідного, іноді граматично некоректного оформлення висловлювання вибачення. У переважній більшості випадків вживається мовленнєве кліше *I am sorry*. Наведений приклад є фрагментом розмови офіціантки, людини неосвіченої, з клієнтом дешевого бару у бідному районі Лондона: *A few moments later he shivered again, sneezed and decided the time had come to return to his maters and*

forget it. He was walking towards the door just as Rose came bustling out. 'Hello, I'm Rose. Sorry I took so long, but a customer came in just as you darted off' (J. Archer, *As the Crow Flies*, 55).

Діти, які до певного віку засвоюють лише елементарні мовленнєві кліше, користуються ними і для вираження вибачення. Наприклад: *'You are late' her mother said without ever taking her eyes off the papers. 'I'm sorry, Mommy,' Gabriella whispered* (J. D. Salinger, *Nine Stories*, 41).

Стать мовця, за нашими матеріалами, суттєво не впливає на форму висловлювання і не дозволяє чітко типізувати висловлювання вибачення, сформовані мовцем-чоловіком і мовцем-жінкою.

Таким чином, застосування фреймового аналізу при вивченні комунікативної ситуації вибачення дозволило нам детально розглянути всі її компоненти та з'ясувати, які з них відіграють вирішальну роль у появі висловлювання вибачення, а які лише впливають на його форму.

Перспективу дослідження вбачаємо у дослідженні перлокутивного ефекту висловлювань вибачення у залежності від мовного оформлення і взаємодії комунікантів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / Бахтин М. М. – М. : Искусство, 1979. – 424 с.
2. Белл Р. Социоллингвистика. Цели, методы и проблемы / Р. Белл ; [Пер. с англ.]. – М. : Международные отношения, 1980. – 320 с.
3. Городецкий Б. Ю. От лингвистики языка к лингвистике общения / Б. Ю. Городецкий // Язык и социальное познание. – М. : Наука, 1990. – С. 39–55.
4. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: типы фреймов / С. А. Жаботинська // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси : ЧНУ, 1999. – Вип. 11. – С. 12–25.
5. Конопелько Е. В. Эмоциональный перлокутивный эффект и его интерпретация участниками коммуникации (на материале современного английского языка) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Е. В. Конопелько. – Л., 1990. – 16 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія / Максименко С. Д. – К. : Освіта, 2000. – 352 с.
7. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. / [уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпущко]. – К. : Вид-во „Аконіт”, 1999– Т. 1. – 1999. – 910 с.
8. Остин Дж. Л. Слово как действие / Дж. Л. Остин // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17: Теория речевых актов. – С. 2–129.
9. Почепцов О. Г. Комунікативний статус як параметр мовленнєвої взаємодії / О. Г. Почепцов // Мовознавство. – 1989. – № 4. – С. 40–45.
10. Стросон П. Ф. Намерение и конвенция в речевых актах / П. Ф. Стросон // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17: Теория речевых актов. – С. 130–150.
11. Microsoft Encarta Encyclopedia 2002. 1993–2001 Microsoft <http://encarta.msn.com/>

Одержано редакцією 10.10.2008

Прийнято до друку 17.11.2008

УДК 81'367.4 : 070.41

Л. В. Завгородня

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ СТЕРЕОТИПНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті на матеріалі публіцистичних текстів сучасних україномовних періодичних видань виокремлено й описано структурно-граматичні групи стереотипних стійких словосполук, які відображають переплетіння різних лексичних і синтаксичних чинників.

Ключові слова: стійкі словосполучення, ад'єктивно-субстантивні, субстантивно-субстантивні, дієслівно-іменні мовні стереотипні моделі.